

28v
08

Helsingin kaupunki
Kaupunkisuunnitteluvirasto

Kaupunkisuunnittelu-
virasto
Pienpiirustukset
22970

Värillä on väliä

**Pihlajamäen
Hakan alueen
väriopas**

Värillä on väliä

Pihlajamäen Hakan alueen väriopas

"Esimerkkitaloissa oli hyvin kirkas idea, talot kasvavat luonnosta. Sokkelivärit myötäili kallioiden ja mäntyjen alaosien sävyjä ja pihasisivujen ikkunavärit mäntyjen yläosien sävyjä."

– Arkkitehti Sulo Savolainen

Pihlajamäen kerrostaloalueen Hakan alueen asuntoyhtiöiden julkisivujen, porrashuoneiden ja asuntojen sisäväreiden 1960-lukulaiset värisuunnitelmat ovat nyt asukkaiden ja asuntoyhtiöiden saatavilla. Ne perustuvat alueen arkkitehdin Esko

Korhosen alkuperäisiin suunnitelmiin. Väri on tärkeä alueen identiteettitekijä, jota nyt tarkkojen ohjeiden avulla on mahdollista pitää yllä ja vahvistaa.

Oppaan tarkoitus: rakennuksiin aito 1960-luvun värimaailma

Väriopas on osa Pihlajamäen korjaustapaohjetta.

Ohje on tarkoitettu rakennusten ulkuväreiden, julkisivupintojen, sokkeleiden, ikkunauhojen ja porrashuoneiden sävyjen valintaa ohjaamaan. Oppaasta saa tietoa myös asuntojen alkuperäisistä väreistä. Tämä väriopas on laadittu sitä silmälläpitäen, että yhtiöt entistä huolellisemmin kiinnittäisivät huomiota alkuperäisiin 1960-luvun väreihin ja valitsisivat sen mukaisen sävyn taloja maalatessaan. Alkuperäisten värien säilyttäminen on osa alueen suojelutavoitetta.

Väri arkkitehtuurin osatekijänä

Väri on rakennusten arkkitehtuurin osatekijä. Arkkitehti Lauri Silvennoisen suunnitteleman Saton alueen puolella mustavalkoisen väriyksen tavoitteena oli alleviivata rakennuksia, vastakohtana ympäröivälle luonnolle. Rakennusten maanpäällinen

1. Terrassitalo, Maasälväntie 10. Mustavalkoinen kuva korostaa rakennuksen linjakkuutta ja perspektiivissä häipyviä vaakasuoria ikkunauhoja. Valkoinen oli itsestään selvä julkisivujen väri tornitaloja lukuun ottamatta. Kuva: Veikko Nurminen.

2. Asunnoissa seinien, ikkunoiden, lämpöpattereiden ja kalusteiden, paitsi keittiön seinäkaappien ovet, väri oli yleensä valkoinen. Harkituissa paikoissa jokin yksittäinen seinä saattoi olla tummahko (Kolorit 28 tai Kolorit 35). Ovi ja listaväri oli Kolorit 28, vaalean harmaa. Värisuunnitelman mukaan toteutettu keittiö. Asunonäyttely Kotimme Pihlajamäessä 1961, As. Oy Maasälväntie 16. Kuva: Helge Heinonen, Suomen Rakennustaiteen Museo.

kellarikerros ja sokkelit oli maalattu hyvin tumman harmaalla korostamaan rakennusten yläosien irrallisuutta maanpinnasta: rakennukset ikään kuin leijumassa ilmassa. Mustavalkoisuus myös alleviivasi julkisivujen pintajaon suhteita ja niiden abstraktisuutta. Valkoinen väri, valkaisu, olikin yksi modernin arkkitehtuurin tunnusmerkki. Aikalaiskuvissa korostettiin rajattuja, valööreihin voimakkaasti kontrastoituja pintoja, mielikuva mustavalkoisesta Pihlajamäestä syntyi. Betonipinta ei vielä 1960-luvun alussa esiintynyt koskaan raakana, vaan se oli aina käsitelty eli maalattu, rapattu tai slammattu valkoiseksi.

Eräs tärkeä Saton ja Hakan alueita erottava tekijä oli suhtautuminen väriin arkkitehtuurissa. Hakan alueella käytettiin tietoisesti värejä artikuloimaan arkkitehtuuria sekä sopeuttamaan rakennukset ympäröivään kalliometsäluontoon. Toisin sanoen vastakohta-asetelman sijaan pyrittiin vuoropuheluun luonnon kanssa. Toisaalta ei kaihdettu rohkeita tehostevärien käyttöäkään, jota esiintyy sekä sisä- että ulkotiloissa. Edeltäjänä oli mm. arkkitehti Esko Korhosen suunnittelema kerrostalo-alue Roihuvuoressa.

Tämän värioppaan laatiminen perustuu 1960-luvun alkuperäisten värisuunnitelmien löytymiseen arkkitehti Esko

Väriopas koskee seuraavia Pihlajamäen asuntoyhtiöitä:

Hakan tornit

As. Oy Maasälväntie 2
As. Oy Maasälväntie 4
As. Oy Maasälväntie 6
As. Oy Maasälväntie 8
As. Oy Maasälväntie 12

Hakan korkeat lamellit

As. Oy Liusketie 2
As. Oy Maasälväntie 14

Hakan lamellit / U-lamellit

As. Oy Liusketie 6 (ent. Liusketie 10)
Koy Liusketie 16
Koy Maasälväntie 5 - 9
As. Oy Maasälväntie 16

Hakan terrassitalo

As. Oy Maasälväntie 10

3. Hakan lamellit, pihakuva rakentamisaikalta.

Kuva: U. A. Saarinen.

4. Maasälväntie rakentamisaikaa.

Kuva: Eero Troberg.

5. Hakan tornitaloissa isompien asuntojen parvekkeita oli alun perin maalattu eteläjulkisivun tavoin valkoisiksi muiden julkisivujen tumman värisävyn jatkuessa parvekkeen taustaseinissä. Tämä asetelma on joissakin korjauksissa hämärtynyt. Maasälväntie 12.

Kuva: Eero Troberg.

6. Ilmakuva, Hakan alue. Kuva: U. A. Saarinen.

Korhosen käsin tehtyine värimalleineen ja Kolorit-värikortteineen. On harvinaista, että alkuperäinen värisuunnitelma on olemassa. Se mahdollistaa alkuperäisten värien palauttamisen ilman, että joudutaan turvautumaan arvailuihin. Arvokkainta oppaan tieto on jo hävinneiden värisävyjen osalta. Värikartta mahdollistaa rakennusten julkisivujen ja asuntojen alkuperäisten värien palautuksen niin haluttaessa yksityiskohtia myöten. Kun 60-lukulaiset värit ovat taas muodissa, asukkailla voi olla uudenlaista kiinnostusta uudistaa asuntonsa värit alkuperäisiä 1960-lukulaisia sävyjä hyödyntäen. Kun alkuperäinen värikartta on käytössä, välttyään myös ylilyönneiltä ja virheratkaisuilta.

Hakan alueen 1960-lukulaiset värit

Rakennusten värit vaihteli kortteleittain ja talotyypeittäin:

Terassitalo, Maasälväntie 10 ja kaitotalot

Hakan alueen nelikerroksisten kaitotalojen julkisivut muurattiin kevytbetoniharkoista ja rapattiin kalkkirappauksella. Itsestään selvä väri niihin oli valkoinen. Musta oli yhtä luonteva talokaarien ulkosivujen ikkunauhuhojen väri. Pihasisuille valittiin kahdelle ensimmäiselle pihalle, Maasälvän-

tie 5,9 ja 16 ikkunoiden, parvekeovien ja ikkunapaneelausten väriksi punainen, jota nimitettiin "häränveren" väriksi. Liusketie 6 ja 16 pihasisujen värinä oli männyn kyljen värisävystä lainattu okra-oranssi-väritys. Terassitalon, As. Oy. Maasälväntie 10:n ikkunoiden paneelien väri oli ruskea.

– Maasälväntie 5, 9, 16: ikkunauhat eli karmit, puitteet ja paneelit Kolorit 160 (häränveren punainen), sokkelit Kolorit 35

– Liusketie 6, 16: ikkunauhat Kolorit 168 (okra-oranssi), sokkelit Kolorit 35

– Terassitalo Maasälväntie 10: ikkunauhat Kolorit 153 (ruskea), sokkelit Kolorit 36

Korkeat talot ja tornitalot

Korkeiden talojen pitkällä sivuilla ja tornien eteläsivuilla käytettiin ensimmäistä kertaa Helsingissä betonielementtejä. Tornien muilla sivuilla ja korkeiden talojen päädyissä asennettiin kevytbetonielementit kantavien paikalla valettujen seinien ulkopinnaksi. Näiden pintojen värytyksessä päädyttiin tummaan väriin, koska arveltiin sen pienentävän tornien vaikutelmaa. Esko Korhonen teki öljyväreillä lyijylevyille värimallit tornien Maasälväntielle näkyviä julkisivuja varten. Malleja oli neljä, koska ylimmän ja alimman tornin väri oli sama. Tornien eteläsivua kevennettiin valkoisella värillä. Maalina käytettiin Töölö-maalia, joka kestäikin hyvin yli kolmekymmentä vuotta. Samalla maalilla maalattiin As. Oy. Maasälväntie 14:n julkisivut vaalean harmaaksi. As. Oy. Liusketie 2:n betonipinnat jätettiin poikkeuksellisesti kokonaan maalaamatta. Taustalla oli usko betonin kestävyyskykyyn ilman pintakäsittelyäkin. Julkisivut rapistuivat kuitenkin melko pian, koska julkisivuissa oli syntyneitten jännityshalkeamien vuoksi suoritettava paikkauksia.

Tornien ja korkeiden talojen ikkunauhat ja -puitteet sekä paneelaukset olivat valkoiset lukuun ottamatta valkoista

eteläsivua, jossa väri noudatti kunkin tornin muiden julkisivujen väriä. Koko alueen sokkelivärinä käytettiin maanläheistä harmaanruskeaa. Myös myymälöiden ja autotallien väriarvoinnoissa haluttiin pysyä lähellä maan pintaa. Porrashuoneiden lattiaväreissä vuorottelivat tumman sininen ja musta portaittain. Sulo Savolaisen selityksen mukaan pitkässä talossa voi helposti erehtyä portaasta. Erehdyksen huomaa heti kun lattia on väärän värinen. Porrashuoneiden seinät ja pinnakaiteet olivat valkoiset. Ovien vaalean kellertävä viilupinta toi väriä seinille.

– Maasälväntie 2,3,6,8,12, 14 ja Liusketie 2: ikkunauhat valkoiset, sokkelit Kolorit 35.

Asuntojen värit

Pääperiaate asuntojen väriarvoinnoissa oli se, että hillityllä ja neutraalilla värytyksellä mahdollistettiin asukkailla voimakaskin värien käyttö sisustuksessa. Suomalainen muotoilu eli 1960-luvulla huippukauttaan ja puhtaat värit olivat valttia. Tiloihin, joita asukas ei sisustanut, kuten keittiöihin ja kylpyhuoneisiin, esitettiin selkeitä värejä. Osaketaloissa asukkailla annettiin väri- ja tapettivaihtoehtoja. Värimallit valittiin Oy Kolorit Ab:n kustantamasta Köbenhavns Malerlaugin värimallikansista, joka sisälsi 170 sävyä. Tapettien tuli olla keskiahintaluokkaa. Tapetti Oy järjesti 1950-luvun lopulla suunnittelukilpailun, jonka voitti arkkitehti Tapio Peräinen. Voittajamallissa oli vaalealla pohjalla hento rasteriverkko, jossa lävistäjät halkoivat noin tuuman mittaisia neliöruutuja. Tehdas oli lopettanut mallin tuotannon, mutta suostui ottamaan painotelat uudelleen käyttöön, kun suuri tilaus oli tiedossa. Tapettia käytettiin kaikissa Hakan alueen vuokra-asunnoissa, ja se oli myös yhtenä tapettivaihtoehtona osakehuoneistoissa.

Sisäväreinä esiintyivät muun muassa Kolorit 28, 28b, 35, 52, 62, 76, 137, 157, 158, 159 ja 164.

Väriopas on osa Pihlajamäen korjaustapaohjetta.

Kaupunkisuunnitteluvirasto
PL 2100 (Kansakoulukatu 3)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Puhelin: (09) 1691
Faksi: (09) 1694484
Sähköposti: ksv.kirjaamo@hel.fi
Internet: www.hel.fi/ksv

Teksti ja toimitus:
arkkitehti, TkT Riitta Salastie
Taitto: Juhapekka Väre

Lisätietoja:
Arkkitehti Riitta Salastie, (09) 169 4237
Arkkitehti Taru Tynniä, (09) 169 4314

Lähteet:
Arkkitehti Sulo Savolaisen arkisto
Alkuperäiset Kolorit-värikortit
Pihlajamäen rakennusinventointi,
Hilka Högström/Aedes Oy, 2000
Pihlajamäen arvot ja aatteet,
toim. Riitta Salastie, Helsingin kaupunki-
suunnitteluviraston julkaisuja 2003:5

NCS-värianalyysi: Pohjoismainen
väri-instituutti, Tukholma

Väriopas

Tämän värioppaan tiedot perustuvat alkuperäisiin Oy Kolorit Ab:n kustantaman Köbenhavns Malerlaugin värimallikansion värikortteihin, löytyneisiin työselityksiin ja arkkitehti Sulo Savolaisen muistitietoon. Väriohje perustuu kansainväliseen NCS (Natural Colour System) -värijärjestelmään. Ohjetta varten alkuperäiset Kolorit-värikortit (15 kpl) sekä arkkitehti Esko Korhosen käsin värittämät Hakan tornitalojen jul-

kisivujen väritysmallit (4 kpl) analysoitiin Pohjoismaisessa väri-instituutissa Tukholmassa värispektrometrillä. Toimituksessa mitattiin todellinen NCS-arvo, CIE-arvot sekä lähimmän NCS-vakiovärin mittausta ruotsalaista standardia SS 019100 käytäen.

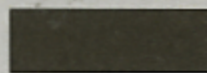
Värejä valittaessa värisävy valitaan NCS-arvon perusteella. Värimallit ovat vain viitteellisiä.

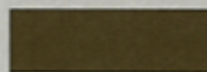
Tornitalo, As. Oy Maasälväntie 2, 12. itä, länsi ja pohjoisjulkisivut:
NCS 5703-Y22R, lähin NCS S 5502-Y, X 19.3, Y(Y) 20.2 (20.2),
Z 19.3, s 57.1, c 2.7

Tornitalo, As. Oy Maasälväntie 4, itä, länsi ja pohjoisjulkisivut:
NCS 6013-Y, S 6010-Y10R, X 15.3, Y 15.7 (Y) (15.7),
Z 11.2, s 60.3, c 13.4, sävy G99.7Y

Tornitalo, As. Oy Maasälväntie 6, itä, länsi ja pohjoisjulkisivut:
NCS 6501-G34Y, S 6502-G, X 14.9, Y 15.9 (Y) (15.9),
Z 16.6, s 64.7, c 1.4, sävy G34.2Y

Tornitalo, As. Oy Maasälväntie 8, itä, länsi ja pohjoisjulkisivut:
NCS 6115-Y33R, S 6020-Y30R, X 14.8, Y 14.2 (Y) (14.2),
Z 9.7, s 61.2, c 15.4, sävy Y32.7R

Kolorit no. 52 (okra)
NCS 2347-Y19R, lähin NCS S2050-Y20R,
X 38.7, Y 36.4, (Y) (36.4), Z 13.1, s 23.5, c
47.1, sävy Y 18.7R

Kolorit no. 62 (keltainen)
NCS 2244-Y11R, lähin NCS S2050-Y10R,
X 42.1, Y 40.9, (Y) (40.9), Z 15.6, s 22.0, c
44.0, sävy Y11.1R

Kolorit no. 28 (vaalean harmaa)
NCS 2807-Y02R, lähin NCS S3010-Y,
X 42.5, Y 44.9, (Y) (44.9), s 28.0, c 7.1,
sävy Y01.9R

Kolorit no. 35 (harmaan ruskea)
NCS 6407-Y23R, lähin NCS S6005-Y20R,
X 14.8, Y 15.1 (Y) (15.1), s 63.8, c 6.9,
sävy Y23. 2R

Kolorit no. 137 (harmaan sininen)
NCS 4633-B05G, lähin NCS S5030-B10G,
X 13.1, Y 15.8, (Y) (15.8), Z 25.2, s 45.6,
c 33.0 sävy B05.1G

Kolorit no. 28b (vaalean harmaa)
NCS 2208-Y04R, lähin NCS S2010-Y,
X 49.2, Y 51.8, (Y) (51.8), Z 42.8, s 22.3,
c 8.5, sävy Y04.4R

Kolorit no. 36 (tumman ruskea)
NCS 6904-Y34R, lähin NCS S7005-Y50R,
X 12.4, Y 12.8, (Y) (12.8), Z 11.8, s 69.3,
c 3.7, sävy Y43.4R

Kolorit no. 160 (härän veren punainen)
NCS 3261-Y95R, lähin NCS S3560-
Y90R, X 13.1, Y 9.1 (Y) (9.1), Z 5.6, s 32.4,
c 60.9, Y95.4R

Kolorit no. 159 (puhtaan oranssi-punainen)
NCS 1674-Y84R, lähin
NCS S2070-Y80R, X 24.5, Y 16.2 (Y) (16.2),
Z 7.1, s 16.4, c 73.6, sävy Y84.5R

Kolorit no. 168 (tumma okra)
NCS 3654-Y26R, lähin NCS S3560-Y20R,
X 23.9, Y 21.1, (Y) (21.1), Z 6.7, s 35.7,
c 54.2, sävy Y25.7R

Kolorit no. 164 (tumma violetti)
NCS 6221-Y42B, lähin NCS S6020-R40B,
X 9.7, Y 8.8 (Y) (8.8), Z 12.1, s 62.1, c 21.1,
R42.1B

Kolorit no. 157 (oranssi)
NCS 1868-Y62R, lähin NCS S2060-Y60R,
X 30.9, Y 22.9, (Y) (22.9), Z 8.0, s 17.7,
c 67.9, sävy Y62.4R

Kolorit no. 153 (tumman ruskea)
NCS 7013-Y42R, lähin NCS S7010-Y50R,
X 10.6, Y 10.2, (Y) (10.2), Z 7.5, s 69.7,
c 12.6, sävy Y42.2R

Kolorit no. 76 (keskipunainen)
NCS 1958-Y90R, lähin NCS S2060-Y90R,
X 28.8, Y 21.1, (Y) (21.1), Z 13.0, s 18.7,
c 58.3, sävy Y90.0R

Kolorit no. 158 (oranssipunainen)
NCS 1669-Y78R, lähin NCS S2060-Y80R,
X 29.3, Y 20.6, (Y) (20.6), Z 9.0, s 15.7,
c69.1, sävy Y78.1R